PROTOCOL PER A LA PREVENCIÓ I LA INTERVENCIÓ EN L'ABSENTISME ESCOLAR AL BERGUEDÀ

CONSELL COMARCAL DEL BERGUEDÀ

berguedà en xarxa
benestar, infància i famílies

Amb el suport de la Diputació de Barcelona
Àrea d'Atenció a les Persones
Passeig Vall d'Hebron, 171
Edifici Serradell
08035 Barcelona

Grup motor que ha redactat el Protocol:

- ✓ Annabel Vilà, coordinadora de Serveis Socials del Consell Comarcal del Berguedà
- ✓ Ferran Aguilera, inspector d'educació del Departament d'Ensenyament
- ✓ Ferran Camprubí, director Institut Guillem de Berguedà de Berga
- ✓ Imma Fornell, mestra Escola Sant Joan de Berga
- ✓ Lola Perpiñá, educadora social de l'Ajuntament de Gironella
- ✓ M. Àngels Pujantell, mestra de l'Escola Xarxa de Berga
- ✓ Montse Siscart, inspectora d'educació del Departament d'Ensenyament
- ✓ Neus Padrós, tècnica d'educació del Consell Comarcal del Berguedà
- ✓ Rosa Genovès, tècnica de l'Oficina d'Inclusió Social del Consell Comarcal del Berguedà
- ✓ Rosalia Muñoz, coordinadora pedagògica Institut Pere Fontdevila de Gironella
- ✓ Sara Isach, treballadora social de l'EAP, Serveis Educatius

Agraïments per la col·laboració a:

- ✓ Agència de Desenvolupament del Berguedà
- ✓ Ajuntament de Berga
- ✓ Fiscalia de l'àrea de Manresa-Igualada
- ✓ Mossos d'Esquadra ABP Berguedà
- ✓ Policia Local de Berga
- ✓ Servei d'Atenció a la Infància i Adolescència Bages- Bergueda`

Sumari

1. Introducció 4
2. Marc normatiu 7
3. Principis d'actuació 11
4. Objectius i destinataris 12
5. Definicions operatives (tipologies d'absentisme) 13
6. Prevenció i intervenció en l'absentisme..... 16
6.1. Prevenció 16
6.2. Intervenció (metodologia de treball) 16
6.2.1. Comissions socials de centre 17
6.2.2. Circuit d'intervenció 18
A. Resum de la intervenció..... 18
B. Desplegament del circuit d'actuació (pas a pas)..... 19
b.1. Detecció Absentisme des del centre educatiu.. 19
b.2. Detecció Absentisme dels cossos policials..... 20

7. Funcions dels agents implicats 22
8. Avaluació..... 26
8.1. Seguiment del procés 26
8.2. Avaluació de resultats i d'impacte..... 26

ANNEXOS
1. Circuit integral d'intervenció 29
2. Cartes a les famílies
2.1.Carta d'absentisme escolar per a famílies ABSENTISME MODERAT 30
2.2.Carta absentisme escolar per a famílies ABSENTISME HABITUAL 31
2.3.Carta absentisme escolar per a famílies ABSENTISME TOTAL 32
3. Full de comunicació a la Comissió Social de centre 33
4. Pla d'actuació individual i familiar (PAIF)..... 35
5. Model d'informe de comunicació a la Fiscalia de l'àrea de Manresa-Igualada 37
6. Model d'informe de comunicació a la direcció de Serveis Territorials de la Catalunya Central 38
7. Fitxa d'avaluació de la Comissió Social i dels casos d'absentisme 39
8. Comissió Social de Centre 40
9. Absentisme segons els factors de risc 43
10. Directori de serveis 45

Bibliografia..... 46

1. Introducció

El dret a l'educació és un dret bàsic i les administracions han de vetllar per al seu compliment.

L'acompanyament a l'escolarització i la lluita contra l'absentisme són línies clau per garantir el dret a una educació equitativa i de qualitat. L'absentisme i l'abandonament escolar són dos dels fenòmens que vulneren aquest dret dels infants i joves i, per tant, les administracions de l'estat del benestar tenen la responsabilitat de dissenyar mesures preventives i d'intervenció en els casos que es doni.

La lluita contra l'absentisme es presenta, en el context actual, com un dels majors reptes per tendir cap a una societat menys desigual i, per tant, més cohesionada i inclusiva.

El context actual de crisi econòmica ens alerta de les conseqüències que el fet de no assolir un nivell formatiu més enllà de l'educació obligatòria comporta per al desenvolupament d'una vida autònoma i plena. Així, tots aquells i aquelles que no disposen d'una base sòlida d'educació es transformen en un col·lectiu de risc en el desenvolupament de trajectòries d'exclusió social que van més enllà de l'escola.

És en aquest sentit que la responsabilitat social de fer front a aquest fenomen recau no només en els centres, sinó en l'Administració pública que ha de vetllar per al desenvolupament del benestar de tola la ciutadania.

Les mesures amb aquesta finalitat, a més, han de ser integrals per poder abordar la problemàtica des de totes les seves òptiques, pel fet de tractar-se d'un element visibilitzador d'un seguit de causes de diverses índoles. Per abordar l'absentisme, doncs, s'han de mobilitzar els recursos disponibles al territori d'una forma coordinada i sota un prisma de coresponsabilitat.

Procés d'elaboració del Pla

El Consell Comarcal del Berguedà impulsa aquest treball dins l'estructura Berguedà en Xarxa, a través de la Taula d'Educació, en la qual s'ha creat una Comissió d'Acompanyament a l'Escolaritat.

El novembre de l'any 2013 es crea un nou espai de coordinació: la **Comissió d'Acompanyament a l'Escolaritat .**

Les polítiques d'acompanyament a l'escolaritat es defineixen com *"polítiques públiques de caràcter local, inclusives i de compensació de les desigualtats, que tenen com a finalitat promoure l'èxit escolar activant recursos i serveis externs a l'escola i incrementant el capital social i l'entorn des d'una perspectiva comunitària"* [1]

Aquesta comissió es crea amb la finalitat de fomentar el dret a l'escolarització en el territori des del principi de la coresponsabilitat. És des d'aquesta comissió que es prioritza començar a treballar en l'absentisme i, per tirar-ho endavant, es crea un grup de treball, del qual en formen part els representants dels agents socioeducatius del territori implicats en la prevenció de l'absentisme i l'abandonament escolar, i en la millora de l'èxit escolar. El grup de treball parteix d'aquest document, per consensuar tots els aspectes operatius del pla, la terminologia i el concepte d'absentisme, l'avenç cap a una sistematització en la recollida de dades i la una unificació dels protocols i circuits. Aquests elements han de permetre un abordatge eficaç i eficient de la problemàtica d'absentisme que reforci la prevenció, disminueixi les situacions d'absentisme i abandonament i, que hi aporti una millora educativa al territori.

La comissió la formaran els membres següents:

- Inspecció educativa.
- 2 representants dels centres educatius de primària.
- 2 representants dels centres educatius de secundària.
- Representants dels Serveis Educatius: EAP.
- Representants de l'Àrea de Serveis Socials, Inclusió Social i Educació del Consell Comarcal i de l'Agència de Desenvolupament.
- Representant de la Regidoria d'Educació de l'Ajuntament de Berga.
- Representants de la Policia Local i/o Representant dels Mossos d'Esquadra.

De forma puntual i en funció de les necessitats del treball de la comissió, s'hi podran incorporar representants de l'EAIA, Serveis de Salut (CSMIJ, pediatria, etc.)

[1] Definició CIIMU (Institut d'Infància i Món Urbà)

Es marquen com a objectius de treball: compartir les dades dels serveis i els recursos, fer-ne una recollida més sistemàtica, acordar definicions i terminologia, consensuar indicadors de risc, elaborar un protocol i circuits compartits d'actuació i, sobretot, vetllar per aconseguir una **detecció precoç i una intervenció immediata, per garantir que l'alumnat absentista retorni al centre educatiu amb èxit, i evitar que la situació esdevingui crònica.**

El Grup de Treball de l'Absentisme està format per:

- Inspecció educativa.
- 2 representants dels centres educatius de primària.
- 2 representants dels centres educatius de secundària.
- Treballadora social de l'EAP.
- Coordinadora i educadora de Serveis Socials Bàsics.
- Tècnica d'educació del Consell Comarcal.
- Tècnica d'inclusió social del Consell Comarcal.

2. Marc normatiu

El marc legal ens serveix de base per treballar en la línia de la plena escolarització fins als 16 anys. El marc jurídic ens indica que són les administracions públiques les encarregades de vetllar pel seu compliment i que, per tant, estan obligades a intervenir quan aquesta proposició no es compleix.

Les fonts legislatives són extenses i variades, de manera esquemàtica en presentem les següents:

- **Declaració Universal dels Drets Humans, 1948.**

Estableix que tota persona té dret a l'educació i que l'educació ha de ser gratuïta, almenys en tot allò relatiu a la instrucció elemental i fonamental, fent constar l'obligatorietat en la instrucció elemental (art. 26.1).

- **Declaració Universal dels Drets de l'Infant.**

El principi número 7 indica que l'infant té el dret a rebre educació, que serà gratuïta, almenys en la seva etapa elemental.

- **Parlament Europeu. Carta Europea dels Drets del Nen.**

La Resolució A 3-0172/92 aprova la Carta Europea dels Drets del Nen, i recull el dret a l'educació com un dret fonamental de la infància.

- **Constitució Espanyola, 1978**

L'art. 27 recull una proclamació del dret a l'educació i de la llibertat d'ensenyament.

- **Estatut d'Autonomia de Catalunya, 2006**

L'art. 21 indica els drets i els deures en l'àmbit de l'educació.

- **Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació. (BOE núm. 106 de 4.5.2006)**

El Títol preliminar, capítol 2, art. 4, assenyala que l'ensenyament bàsic és obligatori i gratuït per a totes les persones. Comprèn deu anys d'escolaritat que es desenvolupa, de forma regular, entre el sis i els setze anys d'edat.

El Títol I, capítol 3, art. 27, inclou els programes de diversificació curricular, des del tercer curs d'educació primària fins al quart d'educació secundària, per a l'alumnat que ho requereixi amb l'avaluació corresponent.

El Títol II, capítol. 2, art. 80.1, indica que les Administracions públiques desenvoluparan accions de caràcter compensatori.

- **LOMCE, Llei orgànica de millora de la qualitat de l'educació, 2013 (BOE, 16 d'octubre de 2013)**

- **Llei Orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, de modificació parcial del codi civil i de la llei d'enjudiciament civil. (BOE núm.15 de 17.1.1996)**

L'art. 13 diu que "Qualsevol persona o autoritat que tingui coneixement de què un menor no està escolaritzat o no assisteix al centre escolar de forma habitual i sense justificació, durant el període obligatori, haurà de posar-ho en coneixement de les autoritats públiques competents, que adoptaran les mesures necessàries per a la seva escolarització".

- **Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de las bases de règim local (BOE de 03/04/85)**

L'article 25 concreta que els municipis tenen competències per participar en la vigilància del compliment de l'escolaritat obligatòria.

- **Llei 12/2007, d'11 d'octubre de serveis socials (DOGC 4990 – 18.10.2007)**

La Llei 12/2007, de serveis socials regula i ordena el sistema de serveis socials amb la finalitat de garantir-hi l'accés universal per fer efectiva la justícia social i promoure el benestar del conjunt de la població. També és objecte d'aquesta llei aconseguir que els serveis socials es prestin amb els requisits i els estàndards de qualitat òptims necessaris per garantir la dignitat i la qualitat de vida de les persones.

- **Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. (DOGC 5641, de 02. 6.2010).**

L'article 52 concreta què s'entén per no escolarització, absentisme i abandó escolar i indica que són les administracions públiques les que han de detectar-ne els possibles casos i adoptar de manera coordinada les mesures necessàries per a fer-hi front.

- **Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació. (DOGC 5422 - 16 .7. 2009)**

Títol I, article 5. Ensenyaments obligatoris.

Títol V, capítol 2, art. 57.5: "Els centres que imparteixen l'educació bàsica han d'adoptar les mesures pertinents per atendre la diversitat de l'alumnat i per continuar la comesa de detecció i prevenció de les dificultats en l'aprenentatge iniciada a l'educació infantil".

- **Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia de centre educatiu. (DOGC 5686-5.8.2010)**

L'article 24 diu que les normes d'organització i funcionament dels centres han de preveure mesures correctores referides a les faltes injustificades d'assistència a classe i de puntualitat.

- **Decret 279/2006, de 4 de juliol, sobre drets i deures de l'alumnat i regulació de la convivència en els centres educatius no universitaris de Catalunya. (DOGC 4670 – 6.7.2006)**

L'article 21 indica el deure d'assistir a classe i respectar els horaris establerts.

- **Resolució del 19 de juny de 2015, per a l'organització i el funcionament dels centres públics i privats 2015- 2016**

Especifica que el centre dissenyarà i implementarà estratègies i actuacions per a la prevenció, la diagnosi i l'actuació precoç contra l'absentisme escolar.

En el marc de les polítiques d'Europa, el pla "Estratègia Europea 2020" renova els "Objectius de Lisboa" (Comissió Europea, 2000) per a la reducció de les taxes de fracàs escolar i l'augment de la continuïtat a l'etapa postobligatòria, posant en relació desenvolupament econòmic i cohesió social i establint que *"El creixement integrador*

significa donar protagonisme a les persones mitjançant alts nivells d'ocupació, invertint en qualificacions, lluitant contra la pobresa i modernitzant els mercats laborals i els sistemes de formació i de protecció social per ajudar les persones a anticipar i gestionar el canvi, i a construir una societat cohesionada."

3. Principis per a l'actuació

La intervenció en les trajectòries d'absentisme s'ha d'entendre dintre de les estratègies per fer front de manera global i integral al fenomen del fracàs escolar. Cal per tant un enfocament de l'actuació en un marc més ampli de reforç de les estratègies d'acompanyament i millora de l'escolaritat que han d'incidir en la reconducció de les trajectòries amb més dificultats i en la prevenció de les situacions de risc d'absentisme.

Els principis en què es basarien i es guiarien les actuacions sobre l'absentisme des d'un enfocament d'acompanyament a l'escolaritat i millora educativa serien:

- La coresponsabilitat en la garantia del dret i el deure de l'educació entre les diferents administracions públiques amb competències, així com entre totes les institucions i les organitzacions comunitàries, a partir de les competències específiques dels diferents agents que intervenen en l'aplicació de mesures d'actuació contra l'absentisme.
- La cooperació, la coordinació i el treball en xarxa, amb l'establiment de mecanismes que assegurin la coherència i la complementarietat de les actuacions.
- La intervenció preventiva, a partir del disseny d'actuacions que fomentin la detecció i la intervenció precoç sobre les conductes absentistes, l'impuls de mesures correctores quan sigui necessari
- El caràcter integral de les intervencions, per garantir l'aplicació de mesures globals i articulades, atesa la complexitat del fenomen.
- El paper dels centres escolars com a espais centrals d'atenció de l'alumnat absentista, on es poden articular altres actuacions socioeducatives complementàries, en el marc d'un model d'escola inclusiva, acollidora i oberta.

4. Objectius i destinataris

Objectiu general

Aconseguir la plena escolarització i potenciar la prevenció de l'absentisme escolar dels menors en edat d'escolarització obligatòria.

Objectius específics

- Reduir les taxes d'absentisme.
- Intervenir des de l'inici de la situació d'absentisme.
- Reforçar la detecció i la prevenció de les situacions de risc.
- Establir criteris comuns per a la prevenció i la intervenció de l'absentisme.
- Afavorir la coordinació entre els diferents àmbits i professionals implicats en la problemàtica.
- Clarificar responsabilitats, funcions i estratègies de coordinació dels agents implicats.
- Centralitzar i analitzar dades quantitatives i qualitatives per a l'elaboració de mesures de prevenció i intervenció.

Destinataris

Els destinataris de les accions que es defineixen en el document són els infants i els/les adolescents de 6 a 16 anys que viuen al Berguedà i l'alumnat matriculat a segon cicle d'educació infantil (3-5 anys), les seves famílies i, de manera més indirecta, el seu entorn socioeducatiu.

5. Definicions operatives (absentisme)

L'absentisme és la no assistència reiterada i no justificada de l'alumnat en edat d'escolarització obligatòria al centre educatiu en què està matriculat, tot i que hi ha altres realitats, que sovint s'inclouen dins aquest terme, com l'abandó, la no escolarització o la desescolarització. [2]

És important definir les diferents situacions que es presenten sota la definició general d'absentisme, ja que això permetrà situar i adaptar les intervencions específiques que aquestes situacions requereixen en cada cas:

- **Alumnat escolaritzat:** Fa referència a l'alumnat que ha formalitzat el procés de matriculació en una escola. Entre l'alumnat escolaritzat convé distingir les situacions d'absentisme escolar i les situacions d'abandó:
    - **Absentisme**
    - **Abandonament escolar prematur:** Suposa una ruptura definitiva amb l'escola, tot i estar matriculats han deixat d'assistir i es tracta d'un absentisme del 100%.
- **Alumnat no escolaritzat:** Fa referència a aquells alumnes que no es troben matriculats.
- **Alumnat desescolaritzat:** Alumnat que deixa d'estar matriculat, tot i no haver superat el temps d'escolarització obligatòria.

Tots aquests fenòmens tenen certs punts en comú. Per una banda, es caracteritzen per ser dinàmics, multicausals i per tractar-se de símptomes de desigualtat social i escolar. No obstant això, per ser efectives, les respostes derivades han de tenir en compte les seves particularitats.

[2] Documents per a l'organització i la gestió dels centres. Actuacions del centre en diversos supòsits. Departament d'Ensenyament.

Tipologies d'absentisme

Per definir les tipologies d'absentisme farem una classificació basant-nos en la **periodicitat** del fenomen. Les variables que se centren en **l'observació de factors de risc** que originen i faciliten la conducta absentista les podeu veure als annexos (annex 9).

Absentisme esporàdic o puntual: De baixa freqüència. Es produeix esporàdicament i no se n'observa ni continuïtat ni regularitat. Absència d'1 o 2 dies o de 5 a 10 hores al mes. Cal tenir en compte les faltes reiterades de puntualitat i els retards. Acordem que cinc retards computaran com una falta.

- **Absentisme moderat:** Absències que oscil·len entre 3 i 5 dies o de 15 a 25 hores al mes.
- **Absentisme habitual:** Fa referència a absències de més de 5 dies o més de 25 hores al mes.
- **Absentisme total:** Fa referència a alumnat matriculat i que no assisteix mai al centre.

Taula 1. Tipologia d'absentisme

	Primària		Secundària	
Tipologia d'absentisme	Temporalitat mensual	Temporalitat trimestral	Temporalitat mensual	Temporalitat trimestral
Puntual (menys del 5% de faltes)	1 o 2 dies al mes	3 o 6 faltes al trimestre	5 o 10 hores al mes	15 o 30 faltes al trimestre
Moderat (5 % - 25 % de faltes)	3 a 5 dies al mes	De 7 a 15 faltes al trimestre	15 o 25 hores al mes	De 35 a 225 faltes al trimestre
Habitual (25 % - 75 % de faltes)	Més de 5 dies al mes	Més de 16 faltes al trimestre	Més de 25 faltes al mes	Més de 226 faltes al trimestre
Total (75% - 100 % de faltes)	Matriculat i no assisteix al centre		Matriculat i no assisteix al centre	

Font: Pla d'Absentisme Consell Comarcal del Maresme

És necessari, també, detectar **altres situacions:**

- **Absentisme intermitent** Fa referència a les absències que es produeixen cada cert temps per causes familiars o laborals. Es produeix a temporades (incloent les absències per vacances fora d'època, especialment entre famílies d'origen immigrant), en dies concrets de la setmana (per motius laborals dels progenitors), en franges horàries determinades (impuntualitat a primera hora del matí o de la tarda...), etc.
- **Retards:** Hem de mencionar els retards o faltes de puntualitat, que són un tipus de comportament o acció que pròpiament no és absentisme, però pel que fa a la prevenció es pot considerar destorbadora i conduent a un procés d'absentisme, en la mesura que es torni repetitiva o constant. En aquest sentit utilitzaríem el barem de 5 retards = 1 falta. A partir d'aquí agafem el quadre anterior com a referència.
- **Absències justificades en excés** en cas d'absències reiterades i justificades per la família, se sol·licitaran documents que les acreditin.

6. Prevenció i intervenció en l'absentisme

6.1. Prevenció

Entenem la prevenció com totes aquelles activitats encaminades a solucionar conductes abans que s'arrelin com a hàbits o comportaments establerts. En el marc de l'escolarització entenem la prevenció de l'absentisme en diferents nivells:

- ✓ **Nivell primari**: Treballar l'adquisició d'hàbits escolars com són els horaris, les relacions entre iguals, etc. a través de la inscripció als centres escolars. S'ha de recordar que l'etapa d'Educació Infantil (0-6 anys) no és obligatòria.
- ✓ **Nivell secundari:** Per part dels centres educatius i de l'EAP, vetllar, motivar i incentivar l'ús de totes les eines escolars existents: adaptacions curriculars, projectes de prevenció, aules obertes, etc, per tal que l'alumnat pugui seguir un circuit escolar adaptat a les seves capacitats.
- ✓ **Nivell terciari:** Estar al corrent de la privació d'assistència als centres educatius (expulsions i altres sancions imposades pels centres educatius) per tal de poder treballar socialment amb l'alumnat, ja sigui en el marc dels Serveis Socials o des dels projectes municipals existents (projectes de mesures).

6.2. Intervenció (metodologia de treball)

Per incidir en les conductes absentistes és indispensable una **intervenció immediata en el moment de la seva detecció, a través del control d'assistència diària, setmanal i mensual, que tingui en compte les faltes justificades i no justificades** (a primera hora del matí i de la tarda per a l'ensenyament primari i en cada matèria per a l'ensenyament secundari).

Les actuacions s'han de dissenyar de forma adaptada a les diferents modalitats i tipologies d'absentisme, segons la intensitat i la freqüència amb què es produeixen:

- ✓ Absentisme intermitent, puntual i moderat: abordatge clau des l'acció preventiva i la intervenció del centre (i sempre que es cregui necessari a la Comissió Social)
- ✓ Absentisme habitual i crònic: cal passar a una intervenció molt més coordinada i integral entre tots els agents centralitzada **en la Comissió Social.**

Els criteris que es proposen per orientar la intervenció són els següents:

- ✓ S'ha d'evitar que les actuacions (de centre o des de l'Administració) es dilaten en el temps.
- ✓ Tots els agents que intervinguin en la reconducció de l'absentisme han de tenir un paper projectiu.
- ✓ Les respostes han d'anar enfocades no només a l'alumnat, sinó a tot el seu entorn (familiar, educatiu...), ja que és on hi ha bona part de les causes.
- ✓ Cal impulsar intervencions a curt i a llarg termini, enfocades a un abordatge immediat, i d'altres més continuades en el temps, que permetin abordar el cas des del seguiment i incideixin en les causes i els patrons més perdurables.
- ✓ Impulsar una detecció precoç que faci possible que als primers indicis de faltes d'assistència injustificades s'activin protocols per evitar que es cristal·litzi la situació, apostant per una intervenció immediata.
- ✓ La intervenció ha d'incloure l'anàlisi de les possibles causes i incorporar també l'entorn de l'alumnat com a context clau per tal de detectar-ne i modificar-ne els factors de risc.
- ✓ Abordar de forma integral els casos, de manera que es tinguin en compte totes les esferes que componen l'espai on es desenvolupa l'individu. L'abordatge integral requereix el treball integrat de professionals de dintre i de fora del centre educatiu.

6.2.1. Comissió Social de Centre

La comissió social o l'espai similar que articuli el centre és un espai de coordinació entre centre i professionals externs, que permet un treball integrat dels casos d'absentisme.

Aquesta comissió ha d'establir un **pla de treball individualitzat** per a cada cas, que acordi els objectius i les actuacions que s'han de realitzar de forma integrada.

La periodicitat del treball de la comissió s'establirà en funció de les necessitats de cada centre i respondrà als criteris d'immediatesa i eficàcia en l'actuació. S'estableix un mínim d'una reunió a principi de curs i d'una altre a final de curs.

En els centres que encara no està implementada la comissió social, assumirà aquestes tasques l'equip directiu, que es coordinarà amb els serveis socials.

Podeu veure un document de resum sobre què són les Comissions Socials de Centre a l'annex 8.

6.2.2. Els circuits d'intervenció

A. Resum de la intervenció

1. Es fa la **detecció** prioritàriament a través dels centres educatius. Es poden donar casos concrets de detecció per part d'altres serveis, com els serveis socials. En aquests casos es posaran en contacte amb el centre. També es pot fer detecció des de la Policia Local o Mossos d'Esquadra.
2. Primerament, es plantejarà la **intervenció del Centre Educatiu.**
   La detecció i el diagnòstic de l'absentisme formen part de l'acció tutorial dins dels centres educatius. Cada centre ha d'establir un referent de la **Comissió Social** de Centre que portarà un control sistemàtic dels casos d'absentisme al centre i que es coordinarà amb el tutors per a la detecció dels diferents casos d'absentisme segons les tipologies establertes. Cal que aquest referent s'hagi coordinat amb tot el professorat per anar a la comissió amb tota la informació necessària.
3. Si continua l'absentisme derivarà el cas a la **Comissió Social. Si no n'hi ha, el centre educatiu es reunirà amb els serveis socials i establiran el pla de treball.**
4. Es decideix quin agent hi intervindrà en funció de si el cas és conegut pels serveis socials (EBAS) o per una altra entitat. Si el cas no és conegut per l'EBAS, hi intervindrà en primer lloc l'EAP, i si l'absentisme continua o hi ha altres indicadors de risc, hi intervindria l'EBAS.
5. Fer un **seguiment** i comprovar si l'absentisme persisteix o desapareix.

- Si l'absentisme desapareix, als 3 mesos es tanca el cas.
- Si l'absentisme persisteix, el cas es comunicarà al Director dels Serveis Territorials i l'EAIA mitjançant l'EBAS, i, si cal, a la Fiscalia de Menors a través d'una carta signada pel director del centre, en nom de la comissió social.

B. Desplegament del Circuit d'actuació (pas a pas)

B.1. DETECCIÓ ABSENTISME des del centre educatiu

- Registre de faltes per part del/de la professor/a tutor/a:
  - ✓ A primària, s 'ha de realitzar un control d'assistència diària a primera hora del matí i a primera hora de la tarda per part del/de la mestre/a de l'aula.
  - ✓ A secundària s'ha de realitzar el control d'assistència cada hora per part del professorat de l'aula.
- El recull de l'assistència ha de ser acumulatiu, de forma que permeti al/a la tutor/a detectar les irregularitats en l'assistència (retards reiterats, absències justificades i injustificades, etc.) i ha de servir per detectar-ne i classificar-ne els casos segons les intensitats i tipologies.
- Davant d'un ABSENTISME PUNTUAL el/la tutor/a s'ha de posar en **contacte amb la família** i s'han d'acordar les mesures per resoldre'l. En el cas que no es resolgui i passi a un ABSENTISME MODERAT. El/la tutor/a ho comunicarà a l'equip directiu i aquest **citarà la família** (model de citació annex 2.1.) en el termini d'una setmana des que es fa la detecció.
- Si la família compareix i es resol l'absentisme es tanca el cas. Si la família no compareix o no es resol el problema, el centre ho **comunicarà a Serveis Socials** i al **referent de la Comissió Social del centre educatiu**, a través d'un full de comunicació. (annex 3)
- **Serveis Socials** comprovarà si és un cas conegut. Si és així farà la diagnosi de la situació de risc i, si cal, citarà la família i establirà un pla de treball. Aquests casos es treballaran a la comissió social. Si el cas no és conegut per Serveis Socials ho comunicarà a l'escola i aquesta el derivarà a **l'EAP**.

- L'EAP, mitjançant la treballadora social, farà la diagnosi de la situació i, si cal, citarà la família. Portarà el cas a la comissió social per tal d'establir el pla de treball conjunt.
- La **Comissió Social** analitzarà tots els casos d'absentisme i pautarà un pla de treball conjunt amb els diferents professionals (PAIF- Pla d'actuació individual i familiar- Annex 4) es farà un seguiment del cas i es valorarà si cal incorporar la participació de la família;, i si l'absentisme desapareix es tancarà el cas i en el supòsit que l'absentisme augmenti (més del 25 %) passarem a un: ABSENTISME HABITUAL

  En aquest cas el/la director/a del centre cita per escrit la família (amb carta certificada i avís de recepció) en el termini d'una setmana (model de citació Annex 2.2.). En aquesta citació ja s'informa de la participació dels Serveis Socials i de l'EAP. Si la família compareix es consensuarà els compromisos, que se signaran en el mateix PAIF (model Annex 4).

  Cada un dels professionals (centre educatiu, serveis socials i EAP) farà el seguiment de la situació i en cas que l'absentisme no es resolgui caldrà fer una comissió social d'urgència. Si l'absentisme augmenta ja que ens trobaríem amb un cas ABSENTISME TOTAL. Caldrà informar a la família d'aquesta situació (Annex 2.3.). En el cas que no es resolgui el centre ha d'informar de la situació a la direcció dels Serveis Territorials (model Annex 6) i a la Inspecció Educativa. Si hi ha més indicadors de risc greu s'informarà l'EAIA mitjançant l'EBAS, i si cal, a la Fiscalia de Menors a través d'una carta signada pe la direcció del centre, en nom de la comissió social (model Annex 5).

B.2. DETECCIÓ D'ABSENTISME dels cossos policials (Policia Local i Mossos d'Esquadra)

La policia local, o els mossos d'esquadra, poden realitzar tasques de prevenció, detecció i intervenció en relació a les situacions d'absentisme. En el cas dels municipis que disposen de vigilants locals, aquests podran detectar els/les menors absentistes i cal que informin de la situació als serveis socials municipals.

Els cossos policials hauran de vetllar perquè dins l'horari escolar no hi hagi cap infant o jove pel carrer i intervenir-hi directament quan detectin alumnes fora dels centres educatius en horari escolar o bé siguin informats per familiars o veïns.

- En el cas de detecció de menor caldrà comprovar les dades i consultar si el menor està reclamat com a desaparegut. En tots els casos que faci la detecció la Policia Local de Berga, abans de decidir quina actuació duu a terme ho comunicarà als Mossos d'Esquadra, ja que són ells qui tenen les competències en tema de menors.
  - ✓ Si el menor està reclamat , caldrà portar-lo als seu pares o tutors legals, amb l'acta corresponent de lliurament de menors
  - ✓ Si el menor no està reclamat,
    - I està escolaritzat, se l'haurà de dur a l'escola o a l'institut on està matriculat, sempre que siguin dins de l'horari escolar. L'alumne es lliurarà al director o a la persona en qui aquest delegui per a aquest afer.
    - En cas que el menor no estigui escolaritzat o no es conegui el centre, se l'haurà d'acompanyar al domicili i es lliurarà als pares o tutors legals amb l'acta corresponent de lliurament de menors.
  - ✓ En ambdós casos s'omplirà l'acta corresponent i s'haurà de remetre als Serveis Socials i al Centre Escolar quan estigui escolaritzat. Si la detecció l'ha fet la Policia Local de Berga també remetrà l'acta a Mossos d'Esquadra.
- També poden haver de fer intervencions a demanda de la Comissió Social o d'alguns dels seus agents, com la presència a les entrevistes amb les famílies, reforçant a la vegada la part normativa i legal del procés.

Podeu veure el fluxograma amb tot el circuit d'intervenció a l'annex 1.

7.- Funcions dels agents implicats

- **Equip directiu:**
  - ✓ Impulsar mesures preventives (organitzatives, formatives, metodològiques, etc.)
  - ✓ Vetllar perquè els/les tutors/es i el professorat facin una detecció i seguiment acurat de l'alumnat en risc d'absentisme.
  - ✓ Designar el referent del centre a la Comissió Social.
  - ✓ Informar el Consell Escolar del Centre.
  - ✓ Crear i/o aprofitar les comissions específiques des de les que abordar les respostes a l'absentisme escolar.

- **Professorat:**
  - ✓ Controlar l'assistència i informar els/les tutors/turores.
  - ✓ Detectar l'absentisme i les problemàtiques associades.
  - ✓ Acollir l'alumnat absentista quan retorna a l'aula

- **Tutor/a**
  - ✓ Desenvolupar el Pla d'Acció Tutorial.
  - ✓ Vetllar per l' acollida de l'alumnat absentista quan retorna a l'aula.
  - ✓ Fer el seguiment individualitzat de l'alumnat absentista i de la seva evolució personal, acadèmica i social.
  - ✓ Mantenir relació amb la família.
  - ✓ Informar el referent de les situacions detectades i de les intervencions fetes, així com de les no resoltes al referent del centre per a la posada en marxa del circuit corresponent.

- **Referent del centre a la Comissió Social** *(Preferentment un membre de l'equip directiu)*

- ✓ Aglutinar la informació sobre l'absentisme per tal que la comissió de centre decideixi les intervencions que s'han derealitzar per part dels diferents professionals.
- ✓ Fer de nexe entre las intervencions externes i els/les tutors/tutores.
- ✓ Fer el seguiment de les intervencions de l'alumnat amb què s'ha treballat.
- ✓ Servir de nexe amb la comissió social de centre.

- **Inspecció educativa**
  - ✓ Informar els centres educatius del territori del programa d'absentisme i d'acompanyament a l'escolaritat.
  - ✓ Dinamitzar i vetllar pel desenvolupament del Pla d'Acompanyament a l'Escolarització i d'Absentisme en els Centres (en relació als processos de detecció, control, seguiment, mitjançant l'assessorament oportú, i l'avaluació del pla i dels seus resultats).
  - ✓ Participar en la Taula d'Educació del Berguedà en Xarxa.

- **Educadors i treballadors socials dels Serveis Socials Bàsics**
  - ✓ Participar en la Comissió Social
  - ✓ Intervenir de manera prioritària en els casos d'absentisme escolar, en el procés general de prevenció i reducció de l'absentisme i en el seguiment de l'alumnat que acordi la Comissió Social.
  - ✓ Participar en l'elaboració de plans específics de seguiment de l'alumnat i famílies absentistes.
  - ✓ Intervenir directament amb l'alumnat i amb les famílies en aquells casos en què es decideixi a la Comissió Social del Centre.
  - ✓ L'Educador Social, de l'Equip Bàsic d'Atenció Social del municipi, serà el referent pel/per al centre, pels/per als diferents professionals i per/per a les famílies, en aquells casos d'alumnat i famílies en seguiment de Serveis Socials.
  - ✓ Poder participar en les sessions de coordinació amb els equips docents, i de cicle, etc. quan es cregui oportú.

- ✓ Els educadors d'altres serveis socials bàsics (Servei socioeducatiu itinerant del Berguedà- SSIB- i Servei de suport a les famílies –SSF-) podran participar en la comissió social si s'escau.

- **Tècnica d'educació del Consell Comarcal del Berguedà**
  - ✓ Aglutinar les informacions dels casos d'absentisme, desescolarització i no escolarització detectats a la comarca.
  - ✓ Aglutinar les informacions dels diferents equips per tal de disposar d'informacions del seguiment de l'absentisme a la comarca.
  - ✓ Assessorar i donar informació a la Comissió Social sobre els recursos socioeducatius i l'oferta de formació no formal disponible en el municipi, per al jovent que finalitza l'escolarització obligatòria amb una trajectòria d'absentisme.
  - ✓ Participar en la Comissió Social de Centre, quan s'escaigui.

- **EAP**
  - ✓ Intervenir directament en la situació de l'alumnat i de la família davant la demanda del centre educatiu.
  - ✓ Donar suport a l'escola per valorar les causes de l'absentisme en cada cas, i la intervenció pedagògica per pal·liar-les.
  - ✓ Garantir que , des de l'àmbit de l'ensenyament, s'esgotin tots els recursos i intervencions possibles per eliminar l'absentisme incipient.
  - ✓ Documentar la intervenció.
  - ✓ Informar la comissió social d'aquelles intervencions que han resultat positives i elaborar un pla de treball conjunt en aquells casos en què persisteix l'absentisme, un cop feta la intervenció preventiva.
  - ✓ Recollir la graella i enviar-la a la tècnica d'educació del Consell Comarcal del Berguedà anualment (Model 7: Avaluació de les comissions socioeducatives d'absentisme escolar)

- **Policia Local Berga i/o Mossos d'Esquadra**
  - ✓ Detectar als carrers l'alumnat que en horari lectiu no és a l'escola.
  - ✓ Acompanyar l'alumnat absentista al seu centre educatiu, informant als pares d'aquesta situació. En el cas de la Policia Local informar també als Mossos d'Esquadra.
  - ✓ Enviar informes de les actuacions als Serveis Socials Bàsics i al Centre Educatiu. En el cas de la Policia Local informar també als Mossos d'Esquadra.
  - ✓ Coordinació amb altres agents que intervenen en el Protocol per a la Prevenció i la Intervenció en l'Absentisme Escolar al Berguedà.

- **EAIA**
  - ✓ Els EAIA reben els casos en situació de desemparament o en risc d'estar-hi que detecten els serveis socials bàsics, les instàncies judicials o policials o la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència.
  - ✓ Fan el diagnòstic, la valoració dels infants i de el seu entorn sociofamiliar, i proposen les mesures més adequades per a cada cas.
  - ✓ Elaboren plans de millora per a l'infant i la seva família
  - ✓ Fan el seguiment i el tractament un cop s'han aplicat les mesures proposades, tant si estan en el nucli familiar com en un centre o en una família d'acollida.
  - ✓ Són els responsables de coordinar els altres equips i serveis del seu territori que també intervinguin en l'atenció als infants en desemparament.
  - ✓ Ofereixen assessorament tècnic als serveis bàsics d'atenció social.

- **Fiscalia**
  - ✓ Impulsar i participar en l'adopció de protocols i convenis de coordinació i col·laboració amb els altres organismes implicats en la reforma i protecció dels/de les menors.
  - ✓ Establir els contactes institucionals precisos amb les instàncies judicials, policials, administratives, educatives, col·legis d'advocats i procuradors, i altres col·lectius o entitats implicades o afectades, públiques o privades, a fi de mantenir una cooperació eficaç en matèries relacionades amb la

responsabilitat penal, la protecció i la promoció dels drets fonamentals dels menors.

8. Avaluació

L'avaluació del projecte contra l'absentisme i millora de l'escolarització ha de constar d'un procés sistemàtic de recollida d'informació que permeti valorar el disseny, el desenvolupament i els resultats a través de la participació dels agents implicats.

Cal emfasitzar que, només si es disposa de **recomptes acurats**, es podrà visibilitzar el fenomen en la seva magnitud, es podran dissenyar propostes d'intervenció adequades.

8.1 Seguiment del procés

Es tracta de recollir informació objectiva i subjectiva sobre el desenvolupament de les intervencions i actuacions, per tal d'introduir-hi modificacions quan es consideri convenient. Per altra banda, des de la vessant institucional, s'hauria de fer un seguiment de la implicació dels professionals a través de reunions de coordinació des d'un sistema de comunicació fluida entre els responsables. És important que durant aquesta avaluació continuada es tendeixi a una adaptació de les activitats en quant a temps, recursos, motivacions, estratègies, rols...

Aquesta part d'avaluació de l'aplicació del protocol es farà mitjançant la Comissió d'Acompanyament a l'Escolaritat.

8.2. Avaluació de resultats i d'impacte

Aquest últim tipus d'avaluació serveix per valorar l'impacte objectiu del projecte i les aportacions dels professionals i institucions. Tot això hauria de proporcionar mesures de dades quantitatives i qualitatives per a la continuïtat i millora del projecte.

Aquesta anàlisi de les dades sistemàtiques pot donar-se a dos nivells: a les Comissions Socials de Centre i a la Comissió d'Acompanyament a l'Escolaritat de la Taula d'Educació del Berguedà en Xarxa.

Per fer l'avaluació a les Comissions Socials de Centre, tots els agents implicats en la comissió ompliran una fitxa (Annex 7) i un responsable de la comissió les recollirà i enviarà a la Comissió d'Acompanyament a l'Escolaritat abans del 15 de juliol. En els centres que encara no està implementada la comissió social assumirà aquestes tasques l'equip directiu en coordinació amb els serveis socials.

Tota aquesta informació es treballarà a la Comissió d'Acompanyament a l'Escolaritat, que és l'òrgan que farà el seguiment i l'avaluació del Protocol per a la Prevenció i la Intervenció en l'Absentisme al Berguedà i que promourà els canvis necessaris perquè el protocol doni una resposta real a la situació d'absentisme al Berguedà.

ANNEXOS:

1. Circuit integral d'intervenció
2. Cartes a les famílies
   - **2.1**. Carta d'absentisme escolar per a famílies ABSENTISME MODERAT
   - **2.2**. Carta absentisme escolar per a famílies ABSENTISME HABITUAL
   - **2.3.** Carta absentisme escolar per a famílies ABSENTISME TOTAL
3. Full comunicació comissió social
4. Pla d'actuació individual i familiar (PAIF)
5. Model d'informe de comunicació a la fiscalia de l'àrea del Berguedà
6. Model d'informe de comunicació al director/a serveis territorials a la Catalunya central
7. Fitxa d'avaluació de la comissió social i els casos d'absentisme
8. Comissió Social de Centre
9. Absentisme segons els factors de risc
10. Directori de serveis

1. Circuit integral d'intervenció

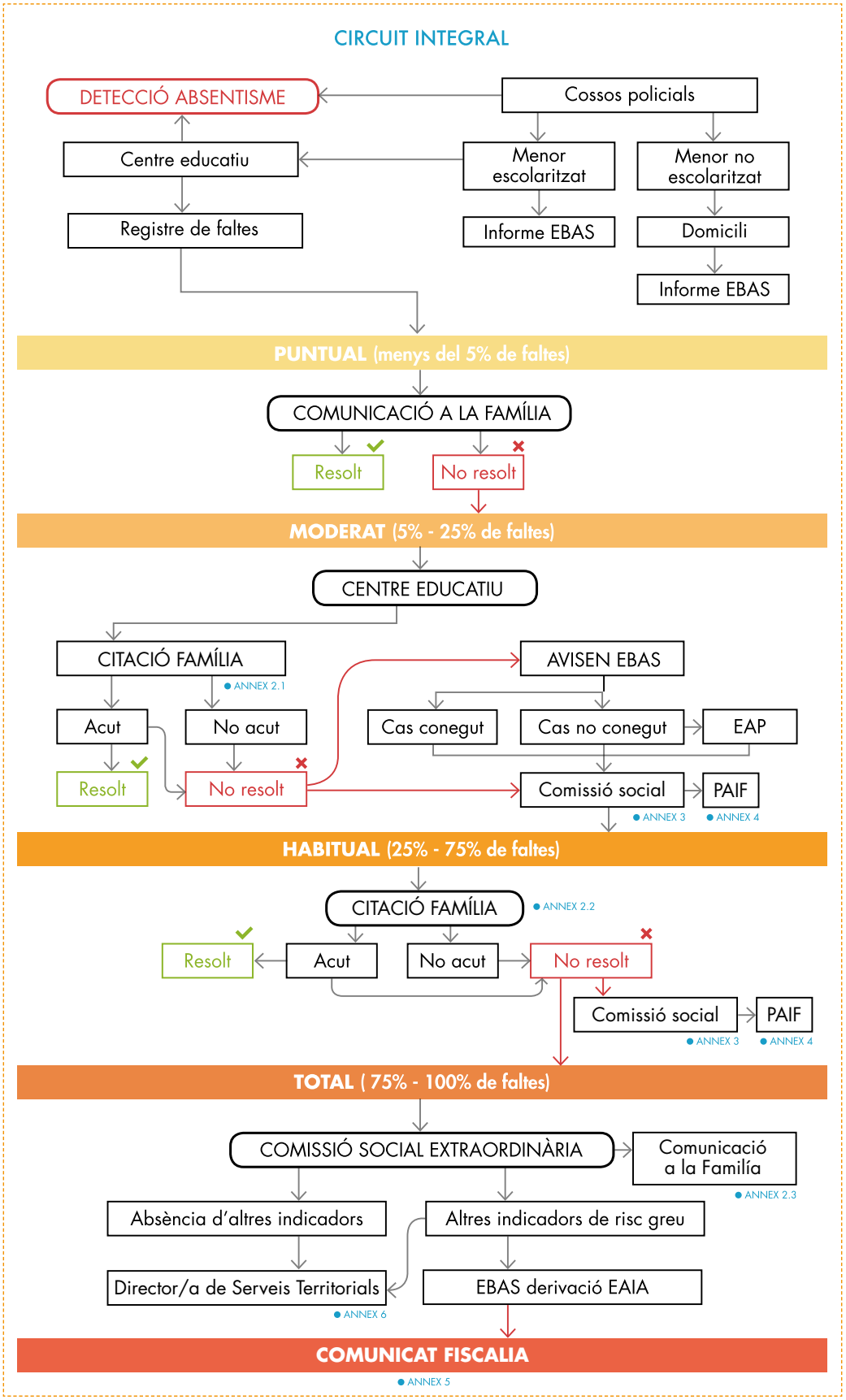

2. Cartes a les famílies

2.1.Carta d'absentisme escolar per a famílies ABSENTISME MODERAT

A l'atenció de la família – nom família

.....

Benvolguda família,

Us comuniquem que el/la vostre fill/a..... durant el mes de ..... ha realitzat un total de ..... faltes d'assistència indegudament justificades.

Tenint en compte que és un deure dels pares la correcta escolarització dels seus fills, us convoquem a una entrevista el proper dia ..... a les ..... hores per tal de buscar vies de solució per normalitzar l'assistència del vostre/a fill/a al centre.

Us recordem que l'escolarització és obligatòria dels 6 al 16 anys, segons regula la normativa vigent.

Atentament,

Signa: Tutor/a de l'alumne/a Vist-i-plau de la direcció

....., ... de..... de 20.....

2. Cartes a les famílies

2.2.Carta absentisme escolar per a famílies ABSENTISME HABITUAL (certificada i amb avís de recepció)

A l'atenció de la família – nom família

.....

Benvolguda família,

Segons la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència, en l'article 157b, s'estableix com a infracció lleu no procurar que el/la menor en edat d'escolarització assisteixi al centre escolar quan disposa de plaça i sense causa que ho justifiqui.

Tenint en compte que no s'han adoptat les mesures correctores per resoldre l'absentisme del/de la seu/seva fill/a i seguint el que estableix el Protocol per a la Prevenció i la Intervenció en l'Absentisme Escolar a la comarca del Berguedà, hem posat el cas en coneixement de la Comissió Social (Serveis Socials i EAP)

Per valorar la millor opció i resoldre l'absentisme del/de la seu/seva fill/a, us convoquem a una entrevista el proper dia ..... a les ..... hores a les dependències del nostre centre per establir el Pla d'Actuació Individual i Familiar.

Atentament,

Signa: Direcció del centre escolar

....., ... de..... de 20.....

2. Cartes a les famílies

2.3.Carta absentisme escolar per a famílies ABSENTISME TOTAL

A l'atenció de la família – nom família

.....

Benvolguda família,

Tot i haver signat el Pla d'Actuació Individual i Familiar, la situació d'absentisme del/de la seu/seva fill/a segueix sense resoldre's.

Per aquest motiu els notifiquem que la Comissió Social podrà comunicar aquesta situació a l'Equip d'Atenció a la Infància i/o a la Fiscalia. També ho farà saber al Director dels Serveis Territorials del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

Atentament,

Signat: Director/a del centre escolar (com a representant de la Comissió Social)

....., ... de..... de 20.....

3. Full comunicació comissió social

FULL DE COMUNICACIÓ COMISSIÓ SOCIAL

DADES DE L'ALUMNE/A:

COGNOMS……..……NOM…….……NIVELL…….
DATA DE NAIXEMENT……CENTRE EDUCATIU……
ADREÇA……..TELÈFON……

TIPUS D'ABSENTISME (percentatge)

- ☐ **Absentisme moderat (del 5% al 25 % de faltes)**
- ☐ **Absentisme habitual (del 25 % al 75 % de faltes)**
- ☐ **Absentisme total** i es troba en aquesta situació des del dia: ...../...../.....

MOTIUS QUE AL·LEGA LA FAMÍLIA

- ☐ Problemes de salut.....
- ☐ S'adorm al matí
- ☐ No vol anar a l'escola/institut
- ☐ Problemes amb els/les companys/companyes
- ☐ Problemes amb el professorat
- ☐ No motivació
- ☐ Dificultats d'aprenentatge
- ☐ Altres.....

MOTIUS QUE AL·LEGA L'ALUMNE/A

- ☐ Ha d'ajudar a casa
- ☐ Problemes de salut.....
- ☐ S'adorm al matí
- ☐ No vol anar a l'escola / institut
- ☐ Problemes amb companys/companyes

- [ ] Problemes amb el professorat
- [ ] No motivació
- [ ] Dificultats d'aprenentatge
- [ ] Altres.....

1.SITUACIÓ DETECTADA DES DEL CENTRE EDUCATIU

- [ ] Presenta dificultats en l'aprenentatge
- [ ] Presenta dificultats de relació
- [ ] Hi ha aspectes higiènics, alimentaris i de salut que s'han de considerar
- [ ] Manifesta dificultats en larelació familiar
- [ ] Altres.....

2.ACTUACIONS DUTES A TERME PEL CENTRE EDUCATIU:

- [ ] S'ha parlat amb l'alumne/a de la seva situació personal i familiar.
- [ ] S'ha seguit el protocol d'actuació fent entrevistes amb la família i el/la tutor/a.
- [ ] La família i l'alumne/a? Van respondre positivament a les entrevistes.
- [ ] No hi ha resposta de la família.
- [ ] La situació ha millorat, però es valora el treball conjunt amb Serveis Socials.
- [ ] La situació continua igual
- [ ] Altres.....

3. PER CONTACTAR AMB EL CENTRE:

Responsable del contacte del centre amb Serveis Socials.....

Tutor/a:.....

Horari de tutories i visites:.....

Data de l'informe:
Signat:
Nom i càrrec:
Segell del centre:

4. Pla d'actuació individual i familiar (PAIF)

PLA D'ACTUACIÓ INDIVIDUAL I FAMILIAR	Data elaboració:

Dades alumne/a

Nom i cognoms: ..... Curs i nivell: .....

Dades del centre docent:

Centre educatiu: ..... Tutor/a: .....

Absentisme:

Relació faltes d'assistència:

SET	OCT	NOV	DES	GEN	FEB	MARÇ	ABRIL	MAIG	JUNY

Tipologia d'absentisme: .....

ACTUACIONS DELS DIVERSOS SERVEIS QUE INTERVENEN:

Centre educatiu:

Professional responsable: .....

Acords:

Actuacions	Com es farà?	Temporalització	Valoració

Equip d'Atenció Psicopedagògic (EAP):

Professional responsable: .....

Acords:

Actuacions	Com es farà?	Temporalització	Valoració

Serveis Socials:

Professional responsable: .....

Acords:

Actuacions	Com es farà?	Temporalització	Valoració

Altres serveis:

Professional responsable: .....

Acords:

Actuacions	Com es farà?	Temporalització	Valoració

Família:

Nom i cognoms: .....

Acords:

Actuacions	Com es farà?	Temporalització	Valoració

Alumne (si escau):

Acords:

Actuacions	Com es farà?	Temporalització	Valoració

Signatura

EAP **SERVEIS SOCIALS** **CENTRE EDUACTIU** **FAMÍLIA** **ALUMNE/A**

DATA:

5. Model d'informe de comunicació a la Fiscalia de l'Àrea del Berguedà

Ofici a la Fiscalia.

Sr./Sra. Fiscal (dades fiscals o fiscalia),

El/la Sr./Sra. ..... com a director de l'escola o institut ..... i en representació de la Comissió Social ....., comunico que:

Que en compliment del marc normatiu que estableix la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència en compliment de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació, s'ha creat el "Protocol per a la Prevenció de l'Absentisme Escolar al Berguedà", aprovat per Ple el ..... de 20..... .

Per mitjà d'aquest escrit us informo de la situació de risc social del/de la menor, les dades del qual es troben a la documentació adjunta, provocada pel seu absentisme escolar perquè adopteu les mesures de protecció necessàries per assegurar-li el dret a l'educació. Us demanem també que ens comuniqueu la resolució que correspongui, a fi de mantenir la coordinació administrativa necessària per resoldre aquest cas.

Us trametem, adjunts, els documents del Pla d'Actuació Individual i Familiar de l'alumne/a:

- Informe del centre o de l'EAP
- Registre de faltes d'assistència mensuals
- Citacions a la família
- Informe de Serveis Socials
- Altra documentació.....

Atentament,

[Signatura: director escola/institut]

....., ... de..... de 20.....

6. Model d'informe de comunicació al director/a Serveis Territorials a la Catalunya Central

Sr./Sra. [Nom i cognoms)

Director/a dels Serveis Territorials a la Catalunya Central

Adreça

CP i població

Sr./Sra.,

El/la Sr./Sra. ..... com a director/a de l'escola o institut ..... i en representació de la comissió social ....., us comuniquem (notifiquem):

Que en compliment del marc normatiu que estableix a la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, i en compliment de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació, s'ha creat el "Protocol per a la Prevenció i la Intervenció de l'Absentisme Escolar al Berguedà", aprovat per ple el ..... de 20..... .

Per mitjà d'aquest escrit us informo de la situació de risc social de l'alumne/a ....., escolaritzat al curs..... i del centre....., a causa del seu absentisme escolar. Us comunico que s'han pres totes les mesures disposades en el protocol i que aquestes no han tingut resultats positius, ja que l'absentisme escolar no s'ha resolt.

(opcional afegir que s'ha informat també a Fiscalia)

Atentament,

[Signatura: Director/a del centre escolar (com a representant de la Comissió Social)]

....., ... de..... de 20.....

7. Fitxa d'avaluació de la Comissió Social i dels casos d'absentisme escolar

Avaluació de les comissions socials i de l'absentisme escolar

	MOLT BO	BO	ACCEPTABLE	POC	GENS
Implicació dels agents i institucions que formen part de la comissió.					
Utilització correcta dels protocols establerts (fitxes de derivació)					
Grau de resolució de les situacions d'absentisme					

	NÚMERO
Nombre de reunions	
Nombre d'agents participants en les trobades	
Nombre de casos totals detectats i/o derivats	
Nombre de casos resolts	

Nombre de casos derivats pels següents agents implicats

	CENTRES EDUCATIUS	EAP	SSB	POLICIA LOCAL	TÈCNIC/A D'EDUCACIÓ	INSPECCIÓ EDUCATIVA	FAMÍILES	ALTRES
Vies de derivació								

Avaluació de tipus de casos d'absentisme escolar detectat

	PUNTUAL	MODERAT	HABITUAL	TOTAL
Tipologia Absentisme Primària				
Tipologia Absentisme Secundària				

8. Comissió Social de Centre

Definició:

És un espai interdisciplinari i de coordinació dels diferents agents que intervenen en l'àmbit social, que es crea amb l'objectiu d'atendre de manera integral les necessitats de l'alumnat i de les seves famílies, a partir de les demandes detectades als centres educatius o en altres serveis, sobre problemàtiques socials que s'hi manifesten, i on es fa una anàlisi i reflexió per tal de consensuar el diagnòstic, delimitar la intervenció i establir un procés de seguiment.

Objectius:

- ✓ Donar suport a la tasca socioeducativa
- ✓ Recollir i compartir informacions respecte situacions socials i familiars que afecten el desenvolupament integral i escolar de l'alumne/a, i analitzar conjuntament aquestes situacions.
- ✓ Acordar i planificar la intervenció dels/de professionals de la comissió per afavorir la millor escolarització dels menors en situacions socials i/o familiars desfavorides i/o de risc social.
- ✓ Donar resposta a les necessitats d'atenció de l'alumnat tenint en compte els recursos del territori.
- ✓ Fer un seguiment de les actuacions portades a terme.
- ✓ Promoure mesures preventives de risc d'absentisme, exclusió social, etc.

Participants:

Per part del centre docent:

- ✓ Representants de l'equip directiu
- ✓ Mestre/a d'educació especial o psicopedagog/a

Per part de l'Equip d'Assessorament Psicopedagògic:

- ✓ Treballadora social
- ✓ Psicopedagog/a, si cal

Per part dels Serveis Socials

- ✓ Educador/a social

Qualsevol altre/a professional sempre que la comissió ho consideri oportú.

Periodicitat

A l'inici de curs, durant el mes de setembre hi hauria d'haver a tots els centres educatius de la comarca, la primera trobada de la comissió, en què a partir del nombre d'alumnat amb problemàtica social de les necessitats del centre, es pugui concretar a cada escola i/o institut la periodicitat de les reunions, que pot ser, mensual, bimensual o trimestral.

Consideracions metodològiques que cal tenir en compte:

Organització i dinàmica de la comissió:

- Referent de la Comissió Social:

És important que a cada centre educatiu es designi un referent responsable de convocar i dinamitzar la Comissió Social. Inicialment és convenient que sigui algú de l'equip directiu, per tal de garantir-ne la implicació, malgrat que un cop la comissió està institucionalitzada pot ser qualsevol altre/a membre qui la convoqui i la dinamitzi.

- Funcions del referent:
  Recollir les demandes del centre.
  Vetllar pels casos que es detecten al centre.
  Vetllar pel bon funcionament del circuit.
  Recollir demandes i necessitats de formació, sensibilització i informació per als/per a les professors/es i/o mestres.
  Crear cultura de treball en xarxa.
  Retornar la informació i els acords que s'han pres en la comissió social als tutors i als altres agents educatius. Es destaca la importància d'implicar als/a les tutors/es i fer-los/-els partícips de la tasca que duen a terme les comissions socials.
  Ser el referent per a l'EAP i per als serveis socials.

Destaquem la importància que aquestes funcions siguin consensuades.

- Criteris per derivar un cas a la comissió social:
  L'existència de dificultats socials i/o familiars que s'observen a partir de diferents indicadors i que afecten el desenvolupament del/de la menor, cosa requereix un treball conjunt de tots els serveis per la seva complexitat.
  Prèviament els serveis que detecten la situació (escola, serveis socials...) han d'haver activat els recursos més propers a l'alumne/a i a la família per trobar vies de solució.

- Ordre del dia:

Convé, que el referent social de la comissió, enviï una llista als/a les participants de la comissió, sobre els casos d'interès per treballar a la comissió amb l'antelació suficient.

- Recull d'acords:

En tots els casos, per tal de fer-ne el seguiment, es recullen els acords i tothom se n'emporta una còpia. Perquè això ajuda a intervenir en els casos conjuntament. Es proposa també fer una acta i/o una graella dels acords consensuats.

- Traspàs d'informació entre sessions:

Entre les sessions de comissió també hi haurà d'haver altres coordinacions per anar fent el seguiment dels casos.

- Metodologia del treball:
  Anàlisi de la situació socioeducativa: a partir de l'anàlisi de la situació socioeducativa i de la proposta de treball consensuada entre tots els agents implicats.
  En funció d'aquesta hipòtesi conjunta es defineixen les estratègies (qui és millor que intervingui en cada moment...)
  Pla d'intervenció: es realitza un pla de treball que ha de ser avaluat contínuament i flexiblement, tant pel que fa a les intervencions com als/a les professionals que les fan.

- Avaluació de la Comissió Social:
  Al final de cada curs és adient fer una avaluació del funcionament de la Comissió Social amb propostes de millora per al curs vinent.
  Alguns dels aspectes que es poden avaluar són: la implicació dels participants, la periodicitat, les eines de treball, el resultat dels plans d'intervenció, la coordinació i el circuit amb la xarxa...

9. Absentisme segons els factors de risc

Els factors de risc que determinen l'aparició de l'absentisme escolar poden estar centrats en:

9.1. L'alumnat

9.2. La família

9.3. L'entorn

9.4. El centre educatiu

9.1. Factors de risc centrats en **l'alumnat:**

a. Factors psicològics:

   i. Sentir-se desplaçat o no considerat

   ii. Manca d'autoestima o de motivació per la formació

   iii. Trastorns cognitius o de salut mental

   iv. Drogodependències

   v. Escala de valors diferents entre la família i l'escola

   vi. Altres

b. Factors sociològics:

   i. Entorn familiar amb mancances

   ii. Família itinerant

   iii. Influència del grup d'iguals

   iv. Limitacions estructurals i normatives del medi social

v. Limitacions de la institució escolar (concepció rígida de la funció docent, objectius educatius que se centren exclusivament en els resultats per sobre dels processos d'ensenyament...)

9.2. Factors de risc centrats en **la família**

c. Actitud col·laboradora:

i. Famílies amb dificultats socioeconòmiques i de dinàmica familiar disfuncional (sobreprotecció, negligència...), però amb les quals es pot establir un pla de treball per reconduir el/la menor cap al centre educatiu.

d. Actitud resistent:

i. La família afavoreix què el menor no assisteixi al centre educatiu (per sobreprotecció o bé per impossibilitat de marcar límits al/a la menor)

9.3. Factors de risc centrats en **l'entorn:**

e. Pressió del grup d'iguals que promou la conducta absentista

f. Entorn social i urbà desafavorit i aïllat

g. Altres factors

9.4. Factors de risc centrats en el **centre educatiu:**

h. En el mateix centre i per la seva organització (acomodació davant d'algunes situacions d'absentisme conflictiu, expulsions reiterades, mala relació família- escola....)

i. Els factors acadèmics i d'ensenyament-aprenentatge no s'adeqüen a la realitat del menor

j. En les relacions interpersonals del menor vers la comunitat educativa

k. Altres

10. Directori de serveis

SERVEI	TELÈFON	ADREÇA ELECTRÒNICA
EDUCACIÓ INFANTIL I PRIMÀRIA		
ESCOLA SANTA MARIA D'AVIÀ	93 823 03 76	a8000271@xtec.cat
ESCOLA GALCERAN DE PINÓS	93 824 41 16	a8001522@xtec.cat
ESCOLA SANT JOAN	93 821 10 83	a8014620@xtec.cat
ESCOLA SANTA EULÀLIA	93 821 14 46	ceipsantaeulalia-berga@xtec.cat
ESCOLA DE LA VALLDAN	93 822 20 22	a8014668@xtec.cat
ESCOLA DE BORREDÀ	93 823 90 00	a8014796@xtec.cat
ESCOLA PRINCESA LÀSCARIS	93 823 41 00	a8015651@xtec.cat
ESCOLA SANT SALVADOR	93 824 81 77	a8029015@xtec.cat
ESCOLA SANT MARC	93 825 09 53	a8017633@xtec.cat
ESCOLA DE GIRONELLA	93 825 09 35	a8017645@xtec.cat
ESCOLA SANTA MARGARIDA	973 37 02 64	c5001709@xtec.cat
ESCOLA SANT LLORENÇ	93 822 72 74	a8018005@xtec.cat
ESCOLA GIRA-SOL	93 824 61 52	a8021983@xtec.cat
ESCOLA D'OLVAN	93 825 16 11	a8022331@xtec.cat
ESCOLA LLILLET A. GÜELL	93 823 62 25	a8022860@xtec.cat
ESCOLA ALFRED MATA	93 838 02 96	a8023372@xtec.cat
ESCOLA L'ALBIOL	93 822 73 06	a8018017@xtec.cat
ESCOLA SERRAT VOLTOR	93 822 76 66	a8030728@xtec.cat
ESCOLA SERRA DE PICAMILL	93 823 81 80	a8031046@xtec.cat
ESCOLA VEDRUNA-BERGA	93 821 01 86	vedrunaberga@vedruna.cat
ESCOLA XARXA	93 821 03 05	a8070520@xtec.cat
ESCOLA FEDAC GIRONELLA	93 825 04 26	a8017657@xtec.cat
ESCOLA SANT MARTÍ	93 838 01 41	a8023384@xtec.cat
EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA		
INSTITUT L'ALT BERGUEDÀ	93 824 41 36	a8052891@xtec.cat
SI SERRA DE NOET	93 821 30 59	a8064830@xtec.cat
INSTITUT GUILLEM DE BERGUEDÀ	93 821 06 18	iesguillembergueda@xtec.cat
INSTITUT PERE FONTDEVILA	93 822 86 60	iesperefontdevila@xtec.cat
INSTITUT DE PUIG-REIG	93 829 02 40	a8052207@xtec.cat
VEDRUNA-BERGA	93 821 02 36	vedrunaberga@vedruna.cat
ESCOLA XARXA	93 821 03 05	info@escolaxarxa.cat
EDUCACIÓ ESPECIAL		
LLAR SANTA MARIA DE QUERALT	93 821 12 57	a8037085@xtec.cat
ALTRES SERVEIS		
SERVEIS EDUCATIUS: Equip d'Assessorament Psicopedagògic del Berguedà (EAP)	93 821 41 90	a8900259@xtec.cat
SERVEIS TERRITORIALS D'ENSENYAMENT A LA CATALUNYA CENTRAL: Inspecció Educativa	93 693 05 90	inspeccio_ccentral_ensenyament@gencat.cat
MOSSOS D'ESQUADRA: Oficina d'Atenció Ciutadana EMERGÈNCIES	93 881 57 85 112	ITPG939@gencat.cat
POLICIA LOCAL Berga	93 821 04 27	policialocal@ajberga.cat
EQUIPS BÀSICS D'ATENCIÓ SOCIAL DEL BERGUEDÀ (EBAS): Consell Comarcal del Berguedà Ajuntament de Berga	93 821 35 53 93 821 53 31	serveissocials@ccbergueda.cat capdevilasa@ajberga.cat
TÈCNIQUES D'EDUCACIÓ: Consell Comarcal del Berguedà Ajuntament de Berga	93 821 35 53 93 821 53 31	educacio@ajberga.cat npadros@ccbergueda.cat
SERVEI D'ATENCIÓ A LA INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA Bages - Berguedà	93 693 03 50	saia@ccbages.cat

Bibliografia

1. **ALBAIGÉS**, B. (2009), *Cap a la promoció de polítiques integrades de millora de l'èxit escolar; Anàlisi de polítiques locals de millora de l'èxit escolar*

2. **COMISSIÓ EUROPEA** (2010). *EUROPA 2020 Una estrategia para un crecimiento inteligente, sostenible e integrador. (Bruselas, Comunicación de la Comisión)*

3. **COMISSIÓ EUROPEA (2000). Conclusiones de la Presidencia del Consejo Europeo de Lisboa del 23 y 24 de marzo del 2000.**

4. **CONSELL COMARCAL DEL BERGUEDÀ** (2013b). *Pla d'acció del Berguedà en Xarxa 2013.*

5. **CONSELL COMARCAL DEL BERGUEDÀ** (2013a). *Berguedà en xarxa.* Document de treball.

6. **CONSELL COMARCAL del BERGUEDÀ** (2013). Consell Comarcal del Berguedà [lloc web]. [Consulta: maig 2013]. Disponible a: http://www.berguedà.cat .

7. **CONSELL COMARCAL DEL BERGUEDÀ** (2011). *Memòria Serveis Socials 2011.* Serveis Socials.

8. **CONSELL COMARCAL DEL BERGUEDÀ** (2005). Protocol Absentisme Escolar. Document de Treball.

9. **CONSORCI FORMACIÓ I INICIATIVES CERCS- BERGUEDÀ** (2013). Consorci Formació i Iniciatives Cercs- Berguedà [lloc web]. [Consulta: maig 2013]. Disponible a: http://www.cfi.cat/

10. **DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT** (2013). *Oferta educativa de la comarca del Bages, Berguedà i Solsonès*. Curs 2013/2014. Guia de la 21ª Fira de l'Estudiant.

3. **DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT (2012)** *Projecte de convivència i Èxit educatiu.* Direcció general d'atenció a la família i comunitat educativa

12. **DIPUTACIÓ DE BARCELONA** (2011). *Recull d'informació estadística i qualitativa sobre el Berguedà*. Document de treball.

13. **GARCIA**, M.; **USTRELL**, M. (2011): *Marc teòric i metodològic per al desenvolupament de plans d'absentisme i acompanyament a l'escolarització*. Informe encarregat per l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona.

14. GARCIA, M. (2007b). *Propostes bàsiques per al desenvolupament d'un Pla Territorial de millora de l'escolarització i lluita contra l'absentisme en els centres de primària i secundària a Catalunya*. GRET. Departament de Sociologia. UAB, juliol 2007.

15. GARCIA, M. (2007a). *Guia per l'avaluació dels plans locals de lluita contra l'absentisme i millora de l'escolarització*. GRET. Departament de Sociologia. UAB, gener 2007.

(http://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_es.htm)

16. GARCIA, M. (2003). *Abandonament escolar, desescolarització i desafecció*. Fundació Jaume Bofill, Finestra Oberta, núm. 37. Octubre de 2003.

17. INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA (2013). Institut d'estadística de Catalunya [lloc web]. Barcelona: IDESCAT. [Consulta: maig 2013]. Disponible a: http://www.idescat.cat/

18. NAVARRETE, L. (2007). *Jóvenes y fracaso escolar en España*. Madrid, INJUVE.

19. OFICINA D'INCLUSIÓ SOCIAL (2013). *Proposta de treball del Pla d'absentisme escolar*. Document de Treball. Consell Comarcal del Berguedà

20. PLA D'ABSENTISME ESCOLAR DEL MARESME.

21. PLA INTEGRAL DE MILLORA DE L'ESCOLARITZACIÓ I TRACTAMENT DE L'ABSENTISME ESCOLAR DE BARCELONA (2012). Consorci d'Educació de Barcelona. Generalitat de Catalunya. Ajuntament de Barcelona.

22. PROTOCOL PER A LA PREVENCIÓ I LA INTERVENCIÓ EN L'ABSENTISME ESCOLAR A LA COMARCA DEL BAGES. Consell Comarcal del Bages i Ajuntament de Manresa.

23. RÍO, M.A. i **BENÍTEZ**, J. (2009). *Intervención socioeducativa y configuraciones familiares alejadas de la norma escolar. Un estudio sobre absentismo y otras desimplicaciones parentales en la escolaridad.* Fundación Centro de Estudios Andaluces, Sevilla. Recurs electrònic.

24. RUÉ, Joan (2003), *El absentismo escolar como reto para la calidad de vida*. Ministeri d'Educació i Ciència, Centre d'Investigació i Documentació Educativa, Secretaria General Tècnica. Colecció: Investigació, núm. 163.

25. SERVEI EDUCATIU DEL BERGUEDÀ (2012). L'orientació en acabar l'ESO. 2012-2013

26. TEJADA, J.(1997) "La evaluación" en GAIRIN, J. I FERRÁNDEZ, A. (Coords). *Planificación y gestión de instituciones de formación*, Praxis, Barcelona, 243-268.